

Handläggare: Linda Wikman
Telefon: 08-508 36 222

Till
Äldrenämnden
20 september 2011

**Remiss angående förslag till allmänna råd
om grundläggande kunskaper och förmågor
hos personal som arbetar med stöd och
hjälp till enskilda inom socialtjänstens
omsorg om äldre.**

Svar till Socialstyrelsen Dnr. dnr:6533/2011

Förvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till Socialstyrelsen som svar på remissen

Eva Frunk Lind
direktör

Chatrin Engbo
avdelningschef

Bakgrund

Äldrenämnden har fått remissen angående förslag till allmänna råd om grundläggande kunskaper och förmågor hos personal som arbetar med stöd och hjälp till enskilda inom socialtjänstens omsorg om äldre av Socialstyrelsen för besvarande senast den 7 september. Äldreförvaltningen överlämnar detta tjänsteutlåtande som kontorsutlåtande till Socialstyrelsen och bifogar äldrenämndens protokoll från sammanträdet den 20 september.

I regeringens proposition Värdigt liv i äldreomsorgen (prop. 2009/10:116) angav regeringen att lagreglering av yrkeskrav inte ska införas utan istället uppdrogs åt Socialstyrelsen att ta fram ett vägledande underlag. I underlaget ska det preciseras

vilka kunskaper som enligt 3 kap. 3§ socialtjänstlagen (2001:453) kan behövas för grundläggande arbete inom äldreomsorgen.

I Socialtjänstlagen (SoL) 3 kap. 3§ anges följande:

- Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Skrivningen i socialtjänstlagen om vad som menas med lämplig utbildning kan tolkas olika vilket medför en osäkerhet om vilket utbildning som arbetsgivaren efterfrågar och avsaknad av relevant utbildning medför också svårigheter att få genomslag för exempelvis utveckling av nya och effektiva metoder.

Det övergripande syftet med de allmänna råden är att de ska bidra till att öka de grundläggande kunskaperna och förmågorna hos personal inom äldreomsorgen vilket i sin tur ska leda till en kvalitetshöjning av den omsorg som ges.

Ärendet

De allmänna råden gäller för den personal som ger stöd och hjälp enligt 4 kap. 1 och 2 §§ SoL. De som berörs av råden är kommuner och enskilda verksamheter som bedriver äldreomsorg enligt SoL och personal inom dessa verksamheter. Indirekt berörs även de personer som får stöd inom ramen för dessa verksamheter och även deras anhöriga, samt även de utbildningsanordnare som anordnar utbildningar vars innehåll kan tillgodose de kunskaper som rekommenderas i de allmänna råden.

I Socialstyrelsens allmänna råd redogörs för vilka grundläggande kunskaper personal inom äldreomsorgen minst bör ha samt förmågan att kunna omsätta dessa kunskaper i det praktiska arbetet. Socialstyrelsens Allmänna råd har sedan kompletterats med ett råd om att kunskaper kan uppnås genom godkända kurser om 1 100 gymnasiepoäng i de programgemensamma karaktärsämnena samt 300 poäng gerontologi och geriatrik eller motsvarande utbildning. Socialstyrelsen understryker dock att det allmänna rådet endast ger rekommendationer rörande de grundläggande kunskaperna. Vissa arbetsuppgifter kan kräva andra, eller fördjupade kunskaper än vad som framgår av råden.

Av SOU 2008:126 s. 33 framgår bland annat att omsorgspersonalen är Sveriges i särklass största yrkeskår med ca 185 000 anställda där ca 85 % utgörs av omsorgspersonal som tillsammans hjälper ca 250 000 personer 65 år och äldre. Det kan komma att innebära ökade kostnader för de verksamheter som följer de allmänna råden. Verksamheternas kostnader är svåra att beräkna eftersom varje enhet är unik och att de i olika utsträckning har personal som redan uppfyller

kraven. Dock kommer kostnaderna att minska efterhand när omställningsfasen är över. Socialstyrelsen påpekar att kraven i SoL 3 kap. 3§ funnits sedan länge, det som är nytt är att kraven är konkretiserade. Regeringssatsningen omvårdnadslyftet är ett sätt att bidra till kommunernas möjlighet att uppfylla kraven i de allmänna råden.

Det övergripande syftet med det allmänna rådet är att de ska bidra till att öka de grundläggande kunskaperna och förmågorna hos personal inom äldreomsorgen vilket i sin tur ska leda till en kvalitetshöjning av den omsorg som ges. Ansvar för att det finns personal med lämplig utbildning och erfarenhet ligger ytterst på den ansvariga nämnden eller den som bedriver enskild verksamhet.

I det allmänna rådet anges att personalen ska ha ”förmåga att förstå, läsa, tala och skriva svenska”. En tillförlitlig kommunikation mellan personalen och den äldre personen, annan personal och andra yrkesgrupper i samhället är vad som eftersträvas. Socialstyrelsen skriver i sin konsekvensutredning att det är av största vikt att den äldre personen kan göra sig förstådd på svenska och att det är mycket väsentligt att personalen kan kommunicera med den äldre personen på svenska. Enligt språklagen (2009:600) framgår att svenska är huvudspråket i Sverige. Socialstyrelsen har gjort bedömningen att de allmänna råden inte står i strid med de den fria rörligheten för personer och tjänster enligt EUF-fördraget (art. 45 och 49) vad gäller rekommendationen avseende språkkunskaper. Socialstyrelsen menar att om inte alla inblandade i omsorgen och vården om en äldre person använder sig av samma språk finns det påtagliga risker för missförstånd vilket kan leda till en minskad känsla av trygghet och säkerhet för den äldre. Vidare poängteras att det allmänna rådet endast är en rekommendation och inte tillför bindande krav på verksamheterna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd och äldrenämndens handikappråd har beretts möjlighet att yttra sig i ärendet den 13 september. Förvaltningsgruppen har beretts möjlighet att yttra sig i ärendet den 14 september

Förvaltningens synpunkter

Äldreförvaltningen menar att Socialstyrelsen allmänna råd om grundläggande kunskaper och förmågor hos personal som arbetar med stöd och hjälp till enskilda inom socialtjänstens omsorg om äldre är bra och att samtliga delar av omsorgen täcks in på ett bra sätt. Det framgår dock inte av konsekvensutredningen vem som bedömer om en utbildning och en erfarenhet når upp till den rekommenderade kunskapsnivån. I konsekvensutredningen s. 3 står att läsa att även äldre

gymnasieutbildningar och fortbildningar i kombination med praktisk erfarenhet sammantaget kan leda till att kunskapsnivån uppnås. Äldreförvaltningen anser att det behövs ett förtydligande angående vem som har ansvaret för att bedöma om den i de allmänna råden beskrivna kunskapsnivån uppnåtts. Äldreförvaltningen anser vidare att det är av största betydelse att bedömningarna blir gjorda på samma sätt och håller samma kvalitetsmått för att undvika godtycklighet.

Vidare anser äldreförvaltningen att det krävs en tydligare beskrivning av ansvaret för att dessa kunskaper även ska kunna tillämpas i praktiken. Äldreförvaltningen menar att det är viktigt att i samtliga delar av det allmänna rådet poängtera vikten av att ha förmåga att omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet. Det är ledningens ansvar att tillse att personalen har de efterfrågade kunskaperna och att man i samband med rekrytering ställer de krav på kunskaper som anges i allmänna rådet. I det allmänna rådet nämns vikten av att kunna omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet endast i några av de beskrivna kunskapsområdena. En ökad tydlighet om tillämpning i de allmänna råden krävs, exempelvis genom tydlighet med syftet, att ge omsorg av god kvalitet.

Vad gäller de kunskaper som inte omfattas av de allmänna råden, d.v.s. de mer specialiserade kunskaperna, bör dessa också beskrivas i de allmänna råden. Även om de särskilda kunskaper som behövs för att arbete inom dessa områden inte är nödvändiga för all personal behöver verksamheterna vägledning gällande vad som menas med specialiserade kunskaper inom olika områden. Exempelvis gällande kunskaper om demenssjukdomar då de kunskaper och arbetssätt som personalen bör besitta i arbetet med personer inom dessa grupper ofta är viktiga även i arbetet med personer som inte har demenssjukdom.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden beslutar att överlämna tjänsteutlåtandet till Socialstyrelsen som sitt svar på remissen.

Bilaga 1

Konsekvensutredning gällande Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper och förmågor hos personal som arbetar med stöd och hjälp till enskilda inom socialtjänstens omsorg om äldre (dnr:6533/2011)

Bilaga 2

Socialstyrelsens allmänna råd om grundläggande kunskaper och förmågor hos personal som arbetar med stöd och hjälp till enskilda inom socialtjänstens omsorg om äldre (SOSFS 2011:X)